

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Καί στό ΜΑΘΗΜΑ αυτό συνεχίζουμε τήν μελέτη τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου γιά τήν ζωή τῶν ἀνθρώπων μέσα ἀπό θεατρικά ἔργα.

«ΟΙ ΕΥΘΥΜΕΣ ΚΥΡΑΔΕΣ ΤΟΥ ΓΟΥΙΝΖΟΡ» τοῦ Οὐίλλιαμ Σαίξπηρ.

Εἶναι ἡ μόνη κωμωδία τοῦ Σαίξπηρ μέ τόπο τήν Ἀγγλία. Τό Windsor εἶναι μία πόλη δυτικά τοῦ Λονδίνου χτισμένη στή νότια ὄχθη τοῦ Τάμεση. Ἔχει κάστρο καί ἀνάκτορο.

Ὁ Φράνκ Φόρντ καί ὁ Τζώρτζ Παίητς εἶναι εὐποροί εὐγενεῖς τοῦ Γουίντζορ. Ὁ Σέρ Τζών Φάλσταφ μέ μεγάλη ἀνάγκη οἰκονομική πλησιάζει καί τίς δύο συζύγους τῶν εὐγενῶν αὐτῶν. Ἐκμεταλλεούμενες τόν ἔντονο πόθο του γιά τήν Κυρία Φόρντ σχεδιάζουν ἀπό κοινοῦ νά τόν τιμωρήσουν. Τοῦ δίνουν τρεῖς εὐκαιρίες γιά νά βρεθεῖ μόνος μέ τήν Κυρία Φόρντ. Πρόθεσή τους νά τόν γελοιοποιήσουν.

Κατά τό πρῶτο ἐπεισόδιο καθώς ἀκούει νά ἔρχεται ὁ ἄντρας τῆς Κυρίας Φόρντ, ὁ Φάλσταφ μπαίνει σ' ἕνα μεγάλο καλάθι ἀπλυτῶν ρούχων, γιά νά κρυφτεῖ. Στή συνέχεια τόν ἀδειάζουν στόν Τάμεση.

Κατά τό δεύτερο ἐπεισόδιο γιά νά ἀποφύγει τόν ἄντρα τῆς Κυρίας Φόρντ δραπετεύει μεταμφιεσμένος σέ γριά, ἀφοῦ ξυλοκοπήθηκε ἄγρια ἀπό τόν Φόρντ.

Τό τρίτο ραντεβού σέ πάρκο. Ὁ Φάλσταφ μεταμφιεσμένος σέ ἐλάφι. Ἡ Κυρία Φόρντ πηγαίνει μαζί μέ τήν κυρία Παίητς. Μέ ἀφορμή ἕνα θόρυβο φεύγουν τρέχοντας ἐνῶ ὁ Φάλσταφ γίνεται θῦμα "ξωτικῶν" πού τόν τσιμποῦν, τόν χλευάζουν, τόν τσουρουφλίζουν μέ λαμπάδες.

Στό τέλος ἡ συγγνώμη καί ἡ θεραπεία τοῦ Φόρντ ἀπό τήν ζήλεια. Ἡ κόρη τοῦ Παίητς πού πολιορκοῦσαν τρεῖς νέοι παίρνει αὐτόν πού ἀγαπᾷ.

«ΑΘΕΑΤΗ ΘΕΑ» του Άμερικανού συγγραφέα Ντόναλντ Μάργκιουλις.

Ένας καταξιωμένος Άμερικανοεβραϊός ζωγράφος εκθέτει έργα του στο Λονδίνο. Επισκέπτεται την πρώτη μνηστή του που έχει παντρευτεί αρχαιολόγο. Μιά Γερμανίδα δημοσιογράφος του παίρνει συνέντευξη.

Από διάφορες θέσεις, από τον άμβωνα, στήλες εφημερίδων και περιοδικών, βήματα όμιλητών και «στρογγυλές» τράπεζες συνεδρίων, βιβλία και θεατρικές σκηνές επισημαίνεται η πνευματική υποβάθμιση του ανθρώπου. Τό φαινόμενο δεν είναι πρωτόφαντο. Ανάγεται στην ύστερη αρχή της ανθρώπινης ιστορίας. Η έξοδος από τον Παράδεισο αποτελούσε εκ-πτώση, ήταν η αρχή πνευματικού κατήφορου. Μπορεί στην εποχή μας, όπως και σε άλλες ιστορικές περιόδους, η πνευματική μας υποβάθμιση να παρουσιάζει έξαρση.

Σέ τί συνίσταται αυτή η πνευματική υποβάθμιση; Στο γεγονός ότι εμπρακτα περιφρονούμε τις πνευματικές αξίες, τις ήθικες αρχές των οποίων η σημασία για την καταξίωσή μας έχει δοκιμασθεί στο καμίνι του χρόνου. Στο χρηματιστήριο των αξιών μας οι μετοχές της πλεονεξίας, της φιληδονίας και της κενοδοξίας - φυσικά και οι μετοχές των θυγατρικών τους - προσελκύουν την προτίμησή μας. Η ύπαρξή μας και η ζωή μας πλουτίζουν(;) μέ φθαρτά και εφήμερα και πτωχαίνουν πνευματικά.

Αυτή η έσωτερική πτωχεία φανερώνεται παντού. Στην οικογένεια, στην εργασία, στην κοινωνία. Στή φιλία και σ' όλες τις σχέσεις που δημιουργούμε μέ τους συνανθρώπους μας. Τό έργο φωτίζει την άθεατη πλευρά της ύπαρξέως μας, στον χώρο όπου ριζώνουν τά δέντρα που παράγουν τούς σαπρούς καρπούς. Τούς καρπούς που γεύομαστε και ανταλλάσσουμε.

«ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΑΤΑ» του Δημήτρη Μπόγρη.

Η υπόθεση διαδραματίζεται στην γενέτειρα του συγγραφέα, την Σαλαμίνα. Φάσεις από την ζωή άπλών ανθρώπων του νησιού, που αποκαλύπτουν άρνητικά και θετικά στοιχεία του χαρακτήρα τους παρουσιάζονται στή σκηνή. Διεφθαρμένος ό Δικηγόρος έκβιάζει. Αντί νά ύπηρετεί τό δίκαιον, υποθάλπει την δολιότητα και πλεονεξία του Ρουπή. Σύνεση, ψυχραιμία και μετριοπάθεια έκφράζει ό Άστυνόμος. Ζωντάνια, αυθορμητισμό, λεβεντιά, φιλοτιμία και συντροφικότητα χαρακτηρίζει τούς νέους του έργου.

Όπως σε πάμπολλα θεατρικά έργα, η εξέλιξη του μύθου πυροδοτεί συγχρόνως ξετύλιγμα του νήματος από τό κουβάρι του παρελθόντος. Στο παρελθόν έχουν θαφτεί σφάλματα, παθήματα, άτυχείς επιλογές και έγκλήματα, που σαν τις ρίζες άρρωστου δέντρου δίνουν σαπρούς καρπούς. Άποτελούν την αίτια κατοπινών

προβλημάτων, άδιεξόδων, δεινών, συμφορών. Άλλα στοιχεία, όπως ή πλεονεξία του Ρουπή, έχει γίνει δεύτερη φύση μέσα μας μεταπτωτικά. Έτσι, αντί ν' αγωνιζόμαστε για την ανάκτηση του άπωλεσθέντος είναι, έκδαπανόμαστε στην επέκταση του έχουν. Άλλά και οί νέοι άνθρωποι, πού περιφρονούν και χλευάζουν τον Ρουπή για την πλεονεξία του, έχουν υπερβεί αυτό τό ειδωλολατρικό στοιχείο;

Τό λαθρεμπόριο στό παρελθόν του καπετάν-Λεμπέση, φυλάκιση στην Πόλη, απόδραση. Παράνομο φάρμακο μέ δυναμίτη ό γιός του Δημητρός, πού άθελά του σκοτώνει κολυμβητή. Η περιπέτεια πού άκολουθεί (ανακρίσεις κλπ.) φαίνεται νά τελειώνει χωρίς τιμωρία, αλλά ένα σκάνδαλο πού έρχεται στην επιφάνεια, προκαλεί δραματικές εξελίξεις. Η Τσεβή, πού πρόκειται νά παντρευτεί ό Δημητρός, είναι κόρη της μητέρας του, καρπός βιασμού της, μετά από άφιονισμό από τον φονευθέντα κολυμβητή. Αντί για χαρές, θρήνος και πένθος, γιατί μετά τ' άρραβωνιάσματα ό Δημητρός αυτοκτονεί.

«ΑΠΑΤΗ ΑΝΤ' ΑΠΑΤΗΣ» κωμειδύλλιον του Δημητρίου Καλαποθάκη.

Δύο νέοι, ό Άριστείδης και ή Ίφιγένεια, αγαπιούνται και θέλουν νά παντρευτούν. Τό αίσθημά τους μένει μέσα στά πλαίσια της οικογένειας. Έχουν εξασφαλίσει την συγκατάθεση του πατέρα του Άριστείδα και του πατέρα της Ίφιγένειας. Η θεία της Μαργαρίτα στό σπίτι της οποίας μένει ή Ίφιγένεια, γνωρίζει τό αίσθημα των παιδιών και εύνοεί τον γάμο τους. Ο Άριστείδης όμως διστάζει νά την ζητήσει από τον θείο της Εϋθύμιο, πού την έχει σαν κόρη του, γιατί ξέρει ότι δέν τον συμπαθεί.

Χωρίς νά έχει ενημερώσει την γυναίκα του ό Εϋθύμιος έχει κάνει κάποιες προσπάθειες για την οικογενειακή άποκατάσταση της Ίφιγένειας. Έκανε πρόταση σ' έναν γνωστό του έμπορο στή Βομβάη, τον Γρηγόριο Φερεντίνο, πού είχε φύγει πριν από χρόνια από την Σύρα και κατώρθωσε στην Ίνδια νά δημιουργήσει σημαντική περιουσία. Έστειλε φωτογραφία της άνεψιάς του και περιέγραψε τά προτερήματά της. Εκείνος δέν απήντησε. Χωρίς καμιά προειδοποίηση έρχεται στην Άθήνα για νά νυμφευθεί την Ίφιγένεια, πολύ νεώτερή του.

Κεραυνός εν αίθρία ή άναγγελία του σκοπού της άφίξεώς του. Ο Εϋθύμιος επιμένει νά τον φιλοξενήσουν στό σπίτι. Σέ άπόγνωση οί δύο νέοι. Παρακαλούν την θεία Μαργαρίτα νά μεσολαβήσει στον άνδρα της νά μή γίνει αυτός ό γάμος. Εκείνη υπόσχεται και είναι άδικαιολόγητα αισιόδοξη. Προσπαθεί άνεπιτυχώς νά δημιουργήσει στον Φερεντίνο άμφιβολίες για τον χαρακτήρα της Ίφιγένειας. Κατόπιν τον αφήνει νά πιστεύσει ότι είναι έρωτευμένη μαζί του. Εκείνος προσποιείται ότι τό πιστεύει, ότι την αγαπά και την πιέζει νά φύγει μαζί του. Ένα κωμικοτραγικό μπλέξιμο. Η σύνεση και ώριμότητα του Φερεντίνου δίνουν αίσιο

τέλος. Μαθαίνοντας ότι ο νέος θά έχει γενναία οικονομική υποστήριξη από συγγενή του, ο θεϊός της Ίφιγένειας δίνει την συγκατάθεσή του για τον Άριστειδη.

«ΑΡΣΕΝΙΚΟ-ΘΗΛΥΚΟ» του Άνδρέα Θωμόπουλου.

Τό «Άρσενικό-Θηλυκό», πού μάς θυμίζει τό έργο του Σάμ Σέπαρντ «Τρελός για έρωτα» παρουσιάζει φάσεις από τήν ζωή ενός ζευγαριού. Ο Δημήτρης πού είναι ταλαντούχος μουσικός και ή Νίκη πού είναι ήθοποιός, είναι παντρεμένοι επτά χρόνια. Η ζωή τους δέν φαίνεται ευτυχισμένη. Η συμβίωση όχι μόνον δέν είναι άρμονική αλλά πάσχει σοβαρά. Παρακολουθούμε ένα φάσμα αιτίων και άφορμών πού προκαλούν τριβές, έντάσεις και συγκρούσεις: από σοβαρές αιτίες πού χρειάζονται, εκτός από τήν καλή διάθεση, επινοητικότητα και προσπάθεια για να υπερνικηθούν, μέχρι άσήμαντες και κωμικές. Τά εμπλεκόμενα πρόσωπα μεγαλοποιούν άσήμαντα άρνητικά στοιχεία στον χαρακτήρα και στή συμπεριφορά του άλλου και φθάνουν μέχρι τό γραφείο φίλου δικηγόρου για διαζύγιο. Τό ξέσπασμα του γέλιου του δείχνει στίς πραγματικές τους διαστάσεις τίς διαφορές τους. Οί θετικές ενέργειες του σώζουν τον γάμο τους.

Η έγγαμη ζωή του Δημήτρη και της Νίκης έχει μετατραπεί σε άρένα αντιπαλότητας. Άποτελεί φανέρωμα της πάλης πού διεξάγεται στον έσωτερικό κόσμο τους, όπως και του καθενός μας. Τό έργο δείχνει αυτήν τήν πάλη ανάμεσα στο καλό και στο κακό πού γίνεται μέσα τους. Άλλοτε νικά τό ένα και άλλοτε τό άλλο. Η οικογένεια είναι κατάλληλος στίβος συντριβής του έγωκεντρισμού. Ευτυχείς όσοι τον αξιοποιούν.

«Ο ΓΥΡΙΣΜΟΣ» της Ξανθούλας Παπουτσή.

Παραμονή Χριστουγέννων. Στο σπίτι του Νίκου και της Δέσποινας έχουν γίνει οί απαραίτητες προετοιμασίες για τήν μεγάλη γιορτή. Επίσης και στήν καρδιά της μητέρας του Νίκου, της Δέσποινας, της κόρης τους Χριστίνας και της οικιακής βοηθού. Όμως στήν καρδιά του Νίκου ο «άντιδικος ήμων διάβολος» έχει δουλέψει άρκετά και με όργανο μιά γυναίκα - άλλο θύμα του - τον απομακρύνει από τήν οικογένειά του. Μέ γράμμα τούς δικαιολογείται ότι πάει για δουλειές στή Θεσσαλονίκη.

«Κεραυνός» στήν οικογένεια. Η γυναίκα του στέρεη στήν πίστη διατηρεί τήν ψυχραιμία της, στηρίζει τήν κόρη της και τήν πενθερά της. Υποπτεύεται τον πραγματικό λόγο της άπουσίας του και προσπαθεί να τον δικαιολογεί και προς τά έξω (πελατεία) και προς τήν κόρη του, πού με άδημονία περιμένει τον πατέρα. Η ψυχολογική κατάσταση της νέας επηρεάζεται δυσμενώς. Ο σύζυγος της άδελφής

της προσφέρεται νά μεταβεί στή Θεσσαλονίκη νά τόν αναζητήσει. Ἡ ἀδελφή της προτείνει προσφυγή στή Δικαιοσύνη. Ἡ Δέσποινα ἐξαιρετικά λεπτή, δέν ἔχει ἄλλη λύση ἀπό τήν προσφυγή στόν Θεό. Ἔτσι περνάει ἕνας χρόνος καί ἔρχεται ἡ παραμονή τῶν Χριστουγέννων. Καθώς ἡ Δέσποινα ὑψώνει καρδιά καί νοῦ στόν Οὐρανό, ὁ ἄντρας της ἐμφανίζεται μετανιωμένος. Θά τόν συγχωρήσει; Μά ἤδη τόν ἔχει συγχωρήσει. Ὅλοι θά πᾶνε στήν ἐκκλησία γιά τήν Χριστουγεννιάτικη λειτουργία. Ὁ Νίκος ὁμολογεῖ: «Ἀπόψε θά γεννηθεῖ ὁ Χριστός στή μετανιωμένη ψυχή μου».

«Ο ΔΡΟΜΟΣ ΠΕΡΝΑ ΑΠΟ ΜΕΣΑ» τοῦ Ἰάκωβου Καμπανέλλη

Ἡ ὑπόθεση ἐκτυλίσσεται στήν Ἀθήνα. Οἱ χαρακτήρες εἶναι ἀναγνωρίσιμοι συνάνθρωποί μας, ἀντιπροσωπευτικοί ἀνθρώπινοι τύποι τοῦ κόσμου μας, ἕνός κόσμου πού συνιστᾶ συνύπαρξη τοῦ χθές καί τοῦ σήμερα, τοῦ παλαιοῦ καί τοῦ νέου. Ἡ συνάντηση τῶν δύο κόσμων πραγματοποιεῖται σ' ἕνα παλαιό ἀρχοντικό μέ παλαιά ἐπιπλα, πίνακες, πορτραῖτα καί τόν κῆπο του. Σ' αὐτό τό ἀρχοντικό ζεῖ ἀπό τά παιδικά του χρόνια ὁ ἠλικιωμένος τώρα Φάνης Ποριώτης, ἕνας ἀπό τούς κληρονόμους του. Ὁ Φάνης Ποριώτης ἀντιστέκεται στήν τάση πού ἐπικράτησε μεταπολεμικά στήν Ἀθήνα νά κατεδαφίζονται ὄχι μόνον κοινά σπίτια, ἀλλά καί ἀρχοντικά μέ ἀρχιτεκτονική ἀξία γιά νά κτίζονται σύγχρονες πολυκατοικίες. Ὅχι μόνον διότι δέν εἶχε πιεστικά οἰκονομικά προβλήματα, ἀλλά κυρίως λόγω τοῦ συναισθηματικοῦ του δεσμοῦ μέ τό συγκεκριμένο αὐτό περιβάλλον, διότι ὁλόκληρη ἡ ζωή του ἦταν δεμένη μέ αὐτό τό ἀρχοντικό. Ἀκόμη ἔνιωθε ὅτι θά πέταγε στό δρόμο καί τίς ψυχές τῶν δικῶν του πού εἶχαν ζήσει ἐκεῖ.

Σ' ἀντίθεση πρὸς αὐτό τό ἦθος, αὐτή τή στάση, ὁ ἀνεψιός του, ὁ νεαρός δικηγόρος Ἀνδρέας Ποριώτης, πού εἶναι ἐγκατεστημένος στό Λονδίνο, νομικός σύμβουλος ἐφοπλιστῆ, πιέζει γιά τήν ἐκποίηση τοῦ ἀρχοντικοῦ, Βρίσκεται μιά συμβιβαστική λύση μέ τήν ἐμφάνιση τοῦ ἐπιτυχημένου ἐπιχειρηματία, τοῦ ἀντικέρ Χάρη Ἀντωνάκου, πού προτείνει τήν μετατροπή τοῦ σαλονιοῦ σέ παλαιοπωλεῖο. Δέν δυσκολεύεται τό ἐπιχειρηματικό πνεῦμα νά ἀναγνωρίσει τόν θαυμάσιο συνδυασμό: πίνακες, ἐπιπλα καί ἄλλα ἀντικείμενα τέχνης σ' ἕνα ἀρχοντικό περιβάλλον, ὑποβλητικό γιά πλῆθος ὑποψηφίων πελατῶν, πού κατά τήν διάρκεια τῆς μετά τό 1950 οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως πλούτισαν οἰκονομικά καί θέλησαν ν' ἀγοράσουν αἴγλη καί ἀρχοντιά ἀπό μιά τάξη πού πορευόταν τόν δρόμο τῆς παρακμῆς, πρὸς τήν δύση της. Καί τό νεοελληνικό ἐπιχειρηματικό δαιμόνιο δέν θά δυσκολευτεῖ νά προωθήσει μαζί μέ τά γνήσια «ἀρχοντικά» ἀντικείμενα καί ἄλλα.

Ἀλλά ἐκτός ἀπό τήν ἐμπορική ἀξιοποίηση τοῦ ἀρχοντικοῦ, ὁ Ἀντωνᾶκος καί ἡ γυναῖκα του πραγματοποιοῦν καί ἕνα ὄνειρό τους, νά ἀνέλθουν καί κοινωνικά, μετά τήν οἰκονομική ἀνοδο. Μισοεγκαθίστανται στό ἀρχοντικό καί δημιουργοῦν τίς

προϋποθέσεις νά τό ἀποκτήσουν τελικά. Εὐφυής καί εὐέλικτος ἐπιχειρηματίας ὁ Ἄντωνάκος εἶναι πολύ εὐχάριστος καί ὑποχρεωτικός καί πρὸς τόν ἡλικιωμένο καί πρὸς τόν νεαρό Ποριώτη. Καί ἐνῶ ἡ ἡλικιωμένη ὑπηρετρια, ἂν καί ψυχικά συνδεδεμένη μέ τό ἀρχοντικό, δέν μένει σ' αὐτό γιατί σέβεται τό ὄνομά της καί θέλει νά προστατεύσει τό ὄνομα τοῦ Φάνη Ποριώτη ἀπό τά λόγια τοῦ κόσμου, ὁ νεόπλουτος Ἄντωνάκος δημιουργεῖ ἄθελά του τίς προϋποθέσεις νά τόν ἀπατήσῃ ἡ γυναῖκα του μέ τόν νεαρό δικηγόρο.

Οἱ ἀξίες ἐκπιοῦνται, ἡ τέχνη γίνεται ἐμπόρευμα, τό παρελθόν κατεδαφίζεται, τό περιβάλλον (φυσικό, καλλιτεχνικό) καταστρέφεται. Βουλιάζουμε στή χρησιμορῖα καί στόν καταναλωτισμό. Ὁ δρόμος τῆς «ἀγορᾶς» περνᾶ μέσα ἀπό τήν ψυχή μας, τήν φτωχαίνει, τήν ἐρημώνει. Αὐτό εἶναι τό βαρὺ τίμημα πού καταβάλλουμε ὡς ἄτομα καί ὡς κοινωνία.

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

17 Μαρτίου 2023

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ ΕΤΦΤΛ-ΛΠ-2023